

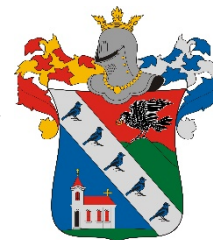

Csanádpalota

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Csanádpalota bemutatása	5
<i>A település története, általános településkép, településkarakter</i>	
3. Örökségünk	7
<i>A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők</i>	
4. Építészeti útmutató	11
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Telepítés</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzésre</i>	
<i>Részletek</i>	
5. Utcák, terek	22
6. Hirdetések, reklámtáblák	23
7. Impresszum	24

BEVEZETÉS

1

Nagy örömünkre szolgált, hogy elkészíthettük Csanádpalota településképi és arculati kézikönyvét. A kiadvány egy átfogó, könnyen értelmezhető tudásanyaggal látja el olvasóját. A kifejezetten Csanádpalotára megalkotott építészeti ajánlásainkat a legjobb tudásunk szerint alkottuk meg, azokat a szemléletesebb bemutatást elősegítve ábrákkal és fényképekkel támasztottuk alá. A vidéki településszerkezetek még őrzik az egykori községek hangulatát. Örökségeink megóvása nagy kihívást és egyben fontos küldetést jelent.

A települések arculatát megvédeni szándékozó javaslataink nem a múltba tekintenek, hanem sokkal inkább az élhető, tudatosan fejlődő jövőbe. A kerülendő építőanyagokat és kivitelezéseket is feltüntettük, hiszen ezek elhagyása is legalább olyan fontos. Képzelnék el, ha egy település minden lakóháza különbözne, s közöttük rossz esztétikai minőség is akadna, illetve a minőséget idegen építészeti divatok színesítenék, a településkép érdektelenné válna, s az örökség megtagadásával a helység lakosainak önérzete és köztudata sérülne, azaz elvesztené közösségi identitását. Ezért is tartjuk kiemelten fontosnak örökségeink védelmét, a település megfelelő irányba történő fejlődésének elősegítését.

Továbbá szeretnénk kiemelni, hogy a kézikönyv nem tekinthető lezárt dokumentumnak, hanem sokkal inkább egy folyamatosan bővülő, szemléletformáló kiadvány.

CSANÁDPALOTA BEMUTATÁSA

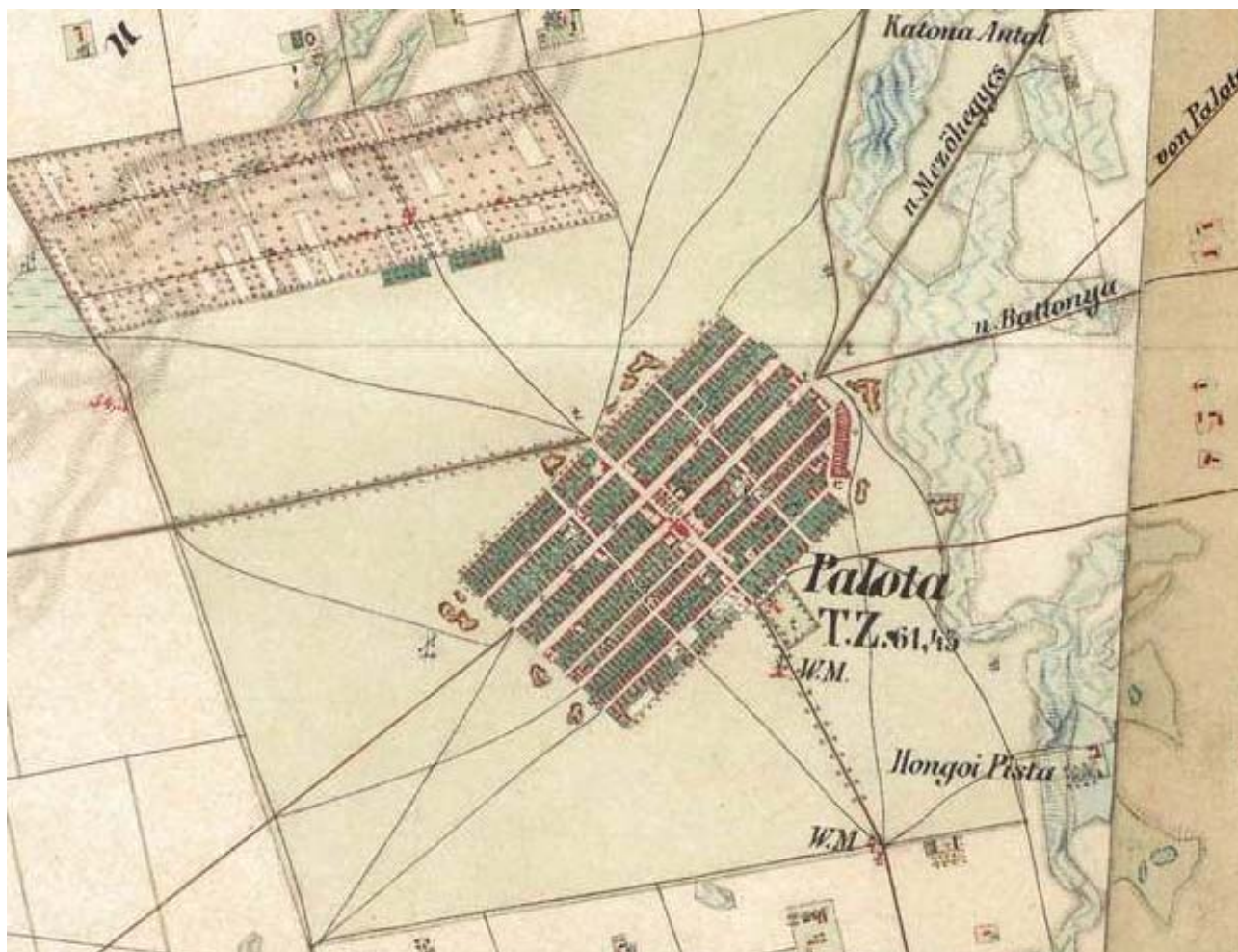
Csanádpalota város Csongrád megyében, a Makói járásban található. Makótól 20 km-re keletre, a román határ közelében található. Délnyugatra Kövegy határolja, ami csak 4 km-re fekszik a várostól. Közeleli település még Pitvaros és Nagylak előbbi 11 utóbbi 10 km-es távolságban fekszik. Közúton könnyen megközelíthető, illetve vasúttal is elérhető a település. A város népessége a 2015-ös adatok alapján 2827 fő.

A település első írásos emlékei 1421-ből származnak, ekkor Palota néven említik és a nagylaki uradalomhoz tartozott. Nevét földesura díszes udvarházáról kapta. Első ismert birtokosa a nagylaki Jánki család volt. Zsigmond király 1427. május 29-én e család kihalása után a falut Nagymihályi Albert dalmát és horvát bánnak adományozta. A későbbiekben Mátyás király által a Hunyadi család birtokába került. A török vész idején a település elpusztult, elnéptelenedett. A betelepítések során szlovákok és magyarok költöztek ide. Ennek alapján előbb Tó, majd Mezőpalota nevet viselt.

Csanádpalota 1924-ig, illetve 1945-50 között Csanád vármegyéhez, 1924-1945 között Csanád-Arad-Torontál vármegyéhez, felváltva a battonyai, valamint a makói és nagylaki járáshoz tartozott. A település határrendezése 1850. december 1-jén kezdődött, ekkor a területe 18.33 1 hold volt. Kövegy és Királyhegyes a XIX. század végén

A község területének alakulása a történelmi változásokkal összefügg. Csanádpalota területe 1920-ban még 16.272 katasztrális hold volt, 1990-ben pedig 7.776 hektár. A Trianoni békeszerződés aláírása után határának egy részét Romániához csatolták, viszont a nagylaki ugar Mezőhegyes felé eső részét Csanádpalota kapta. 1950-ben a Csanádpalotához tartozó Nagykirályhegyest és határát Királyhegyeshez csatolták. 1921-1938 között vámőr-, majd határőr-, 1938-1944 és 1946-1949 között határvadászórs települt ide, 1950-1975 között határórs működött a településen.

Csanádpalota a vasúti forgalomba 1884-ben kapcsolódott be. 1768-ban a kincstár templomot építtetett a községben. Az első községházát 1790-ben építették fel, ezt 1847-ben le is bontottak. Az új épület 1857-ben készült el. Ezt 1897-ben átadták az iskolának. A mai polgármesteri hivatal a millennium emlékére Vertán Adorján tervei alapján, Krim József nagylaki építőmester kivitelezésében 1897. május 1-jére készült el.

A népoktatás 1872-ig római katolikus felekezeti, 1872-1902 között községi volt, ezt követően állami. A gazdasági iskola 1932-ben létesült. 1963-67 között általános iskola és gimnázium, valamint diákotthon működött itt. Az I. számú óvoda 1893-ban épült fel a templom mögötti telken, a II. számú pedig 1906-ban készült el. A településen jelenleg bölcsőde, óvoda, illetve általános iskola is működik.

ÖRÖKSÉGÜNK

3

Csongrád megye építészeti öröksége igen sokszínűnek és gazdagnak mondható. A kisebb települések rendszerint csupán néhány utcával rendelkeztek, ugyanakkor a nagyobb községek, városok bonyolultabb településszerkezettel rendelkeznek.

A megye természeti és épített értékekben is bővelkedik. A vallás a megye életében is igen nagy szerepet töltött, erről a templomok, egyéb egyházi épületek tanúskodnak. Csongrád megye területén jelenleg 405 műemléket, 2 műemléki jelentőségű területet (MJT) (Szeged Belvárosa, Csongrád Belvárosa) és 13 ideiglenes műemlék ingatlant tart nyilván a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal. A települések műemlékállományát tekintve Szeged kiemelkedik, számtalan lakóház, palota, templom, kolostor és többek között a vasútállomás épülete tartozik műemléki védelem alá. A népi építészet kitűnő alkotásai a megyei számos pontján megtalálhatók. A halászházak, tanyák, magtárak, egykoron helyi mesterségeknek otthont adó épületek nagy számban fellelhetők. A megye artézi kútjai több ponton feltűnnek.

A műemlékek túlnyomó többsége a nagyobb településeken található. A kisebb településeken elszórtan jelen van egy-egy műemlékként nyilvántartott régi tanya, malom, magtár, kastély, szobor, iskola vagy a községi templom. A megyében az országos átlagához viszonyítva számos fiatal települést találunk, ezek a múlt század közepén, egykori tanyaközpontokból alakultak ki és elvéve találunk bennük műemléki jelentőségű épületet vagy területet. A megye építészetét több esemény is formálta.

A hagyományosnak tekinthető lakóházai az oldalhatárra épült parasztházak, melyek a népi építészet alapján, a települések hagyományait követve épültek. Ezek eltérő karaktert mutathatnak, hiszen más-más építőanyagok, mesteremberek voltak az adott településeken. A faépítkezést felváltó időszak után mégis némi közeledést mutatnak az egyes tájak építészeti stílusai. Egyes elemek keverednek, néhol viszont az addig jellemző vonások megmaradnak.

Csanádpalota legrégebben fennmaradt lakóházai a hagyományos parasztházak. Ezek többnyire a XIX. század végén, a XX. század elején épültek. Oldaltornáccal többnyire rendelkeznek, ugyanakkor a tornác a szokványos kialakítás helyett, inkább az épület mellé került, mégis egy egységet alkotva azzal. A tornác elöl egy ajtóval nyílik az utcára, így előkerttel nem rendelkeznek a parasztházak. Az épületek díszítését mindig befolyásolta a tulajdonos anyagi helyzete, ez ma is fontos állagmegóvás, a hagyománytisztelő felújítás szempontjából. Az oromzatok egyszerű, ugyanakkor esztétikus timpanonnal díszítettek. Néhol a faborítás is szép példákat eredményezett. A hagyományos füstlyukas kialakítások is megfigyelhetők az épületeken. A jellemző tetőfedést a cserép jelenti, miután a korábban népszerű nád, illetve zsúp használata eltűnt. A paraszti porta szerves részét képező gazdasági épületek, ólak, az épület mögött, vagy mellett álltak. Ezek néhol még meg megtalálhatók. Csekély számuk a szocialista kollektivizálásra vezethető vissza. A termelőszövetkezetek megjelenésével az épületek értelmüket veszítették, így többségük az enyészetté vált, vagy lebontották őket. A még meglévő paraszti porták nagy építészeti értékkel bírnak, ezek felújítása után, tökéletes helyszínként szolgálnak egy családi gazdálkodás létrehozásához.

A város polgári lakóházai, illetve közintézményei jellemzően párhuzamosan épültek az utcafrontra. Több ablakkal rendelkeznek, homlokzatuk egyszerű, klasszicista elemekkel gazdagodtak. A gazdasági épületeket itt is megtalálhatjuk a portán.

Az olyan településeken, mint Csanádpalota, ahol még létezik a hagyományos épületek kisebb-nagyobb együttese, a településkép megóvása ajánlott. Csanádpalotán a népi építészet alkotásai a településkép meghatározói.

Épített értékei

Csanádpalota szabályos típusba tartozó, déalföldi településforma. A belterület szabályos kiosztását a kamara mérnökei végezték. Nagyobb domborzati akadályok nem hátráltatták a mérnöki tervezést, így alakulhatott ki a jelenlegi szerkezet. A várost keletről az Élővíz-főcsatorna, nyugatról a Belezi-csatorna határolja. A népi építészetet közvetítő parasztházak mellett, számos műemléki védelem, illetve helyi védelem alatt álló épülettel találkozhatunk a városban.

Nepomuki Szent János templom

A község főterén áll Nepomuki Szent János tiszteletére fölszentelt barokk templom, mely 1773-ben épült. A római katolikus templom és templomkert ideiglenes műemléki védelem alatt áll. Nagyobb felújítása 1977-ben volt, így néhol már kisebb homlokzati hibák megfigyelhetők az épületen.

Kelemen László Emlékpark

A már lezárt régi temetőben nyugszik Kelemen László (1760 – 1814), az első magyar színigazgató, aki élete vége felé – keserűen, kiábrándultan – visszavonult a színpadtól és Csanádpalotán telepedett le. Csak két évig kántortanítóskodott a faluban, mert a magyar nyelv népszerűsítésével ellenlábásokat szerzett magának a helyi némettség körében. Halála körülményei is ellehetetlenült helyzetére utalnak: az ispán parancsára megvadított lovak – kocsistól az árokba borították. Az emlékpark helyi védelem alatt áll.

Tájház

A templom oldalán, a Szent István utca 42. szám alatt találjuk a Tájházat. Létrehozása Asztalos P. Kálmán (1905–1989) parasztköltő, autodidakta néprajzkutató érdeme, aki összegyűjtötte a faluban használatos XIX–XX. századi tárgyakat. A település tájháza helyi védelem alatt áll.

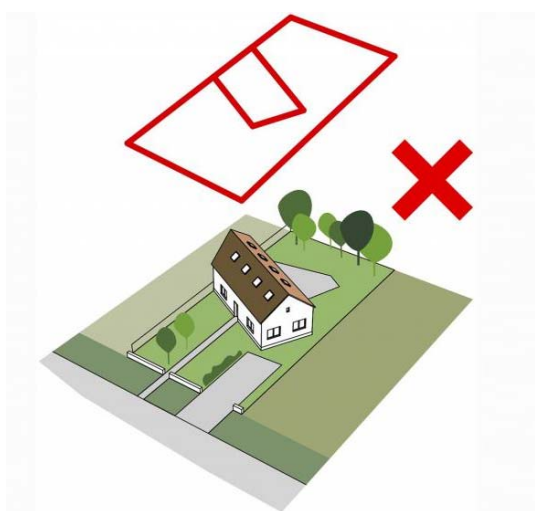
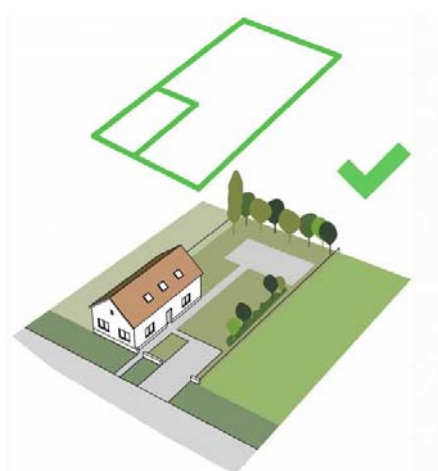
Természeti értékei

A település külterülete mezőgazdasági művelésre alkalmas, jó minőségű szántó terület. A Maros part közelsége, a természetvédelmi területek látványossága a turizmus fejlesztésének a forrása, kiaknázható lehetőségeket tartalmaz.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

4

Egy település jellegét a természeti és az ember által alkotott elemek határozzák meg. Az épületek használatuk során a végső elhasználódásig számtalan átalakításon és felújításon mennek át. Minden falu és város rendelkezik olyan sajátos, csak az adott településre jellemző vonásokkal, amelyek a történelem során örökölt elemek, és amelyeket napjaink folyamatos építészeti tevékenysége alakít. Ezek megőrzése, a jellegvédelem, az egyedi arculat megőrzése a települések számára fontos feladatot jelent. Ezeket a helyi értékeket a településtervezés minden szakaszában figyelembe kell venni.

Az ábrák példák lehetnek a településen megfelelő telepítésre. Az utcától azonos távolságra lévő házak, eltérő tetőforma esetén is harmonikus utcaképet eredményeznek.

TELEPÍTÉS

Csanádpalota Csongrád megye délkeleti részén, Makótól 20 km-re, a román határ mellett fekszik. Palota szabályos típusba tartozó, délföldi településforma. A belterület szabályos kiosztását a kamara mérnökei végezték. Az utcák merőlegesen metszik egymást. Sakktábla szerű utcahálózatot alakítottak ki több párhuzamosan futó utca között végeikkel összeérő telkekkel.

Az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés pedig az utcára merőleges rendszerű.

Nagyrészt elő- és oldalkertes beépítés a jellemző. Ezt a rendszert folytatni és alkalmazkodni javasolt.

Adott tengelytől indokolatlanul elforgatni és nagyobb mértékben hátra húzni az épületeket kerülendő.

Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet. Nem javasolt jelszerű lakóházat tervezni.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A városban a családiházak tetőhajlásszögei szinte kivétel nélkül azonosak. Átlagosan 40 fok körüli szöveget zárnak be.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképebe.

MAGASSÁG

Az épületek magassága közel azonos. A központban előfordul több szintes, de legjellemzőbb a földszintes magas tetős családiház.

A meglévő épületek közé ékelődő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas házak nem illeszkednek az utcaképebe.

Településről vett példa a földszintes családiház magasságára és tetőhajlásszögére.

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák egyszerű nyereg- vagy sátoztetők.

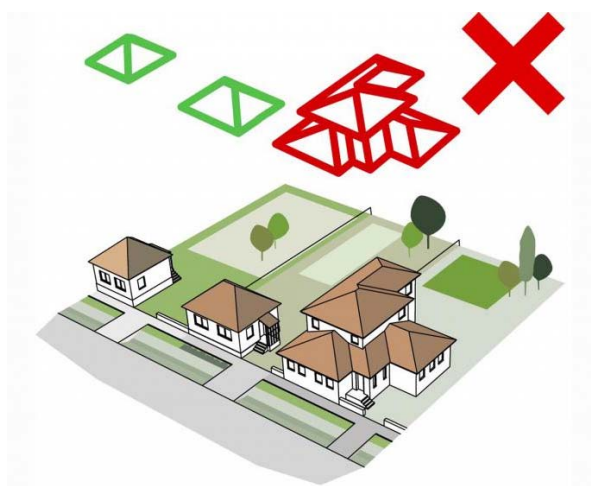
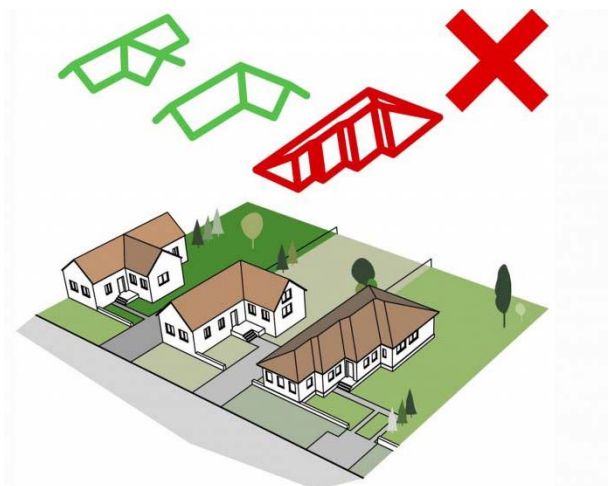
Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni a környezethez.

A nyeregtetős házakból álló utcaképhez nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület.

A hazai gyökerek nélküli „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott Kisláng építészeti zónájában.

Példa a településen a faluhoz illeszkedő tetőformára.

Példa megfelelő színhasználatra. Javasolt a fehér vagy tört fehér vakolat használata, sötét színű faablakkal.

SZÍNEK

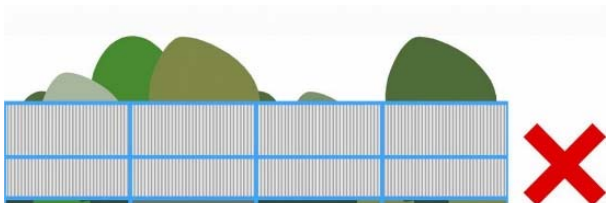
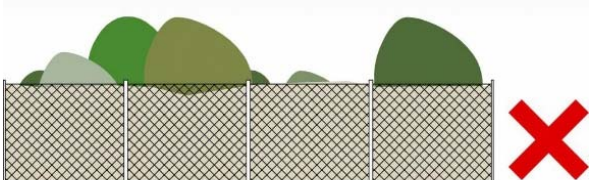
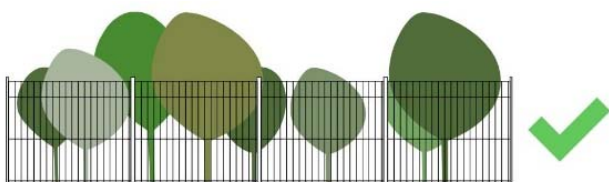
A homlokzatok színvilága változatos. Ezt lehet erősíteni, azonban vigyázni kell az élénk színekkel, melyek egyébként is hamarabb halványulnak az időjárás hatására. Igyekeznünk kell a meglévő színvilághoz illeszkedni, például fehérrel, világos földszínekkel vagy pasztellszínekkel.

Kerülendők a rikító fémlemezfedések és természetellenes színek és burkolatok.

Példa a kerülendő színhasználatra.

KERÍTÉS

Az egész településen az áttört kerítések az elfogadhatók. A tömör vagy nem átlátható felületű megoldások idegenek.

A teljesen áttört drótfonatos kerítést utcafronton próbáljuk kerülni.

Sok helyen megjelenik a tömör léckerítés lábazzal vagy lábazat nélkül.

Az épített, tömör kerítés elfogadható, követhető, tekintettel a beépítési módra. A tömör kerítéseket célszerű a ház színével egyező színű vakolt, esetleg téglafelülettel ellátni, felújítani. A kezeletlen felületű betonelemes tömör kerítés kerüendő vagy színezéssel javasolt. A színhasználat pasztellszínekkel, a ház színével megegyező, harmonizáló formában javasolt.

Javasolt példák a természetes hatású, de tömör fa kerítésre.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

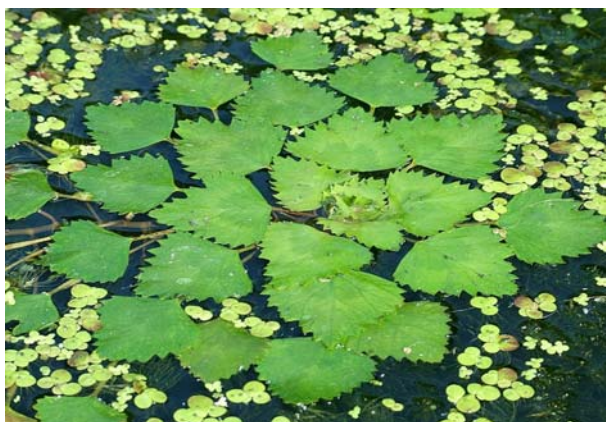
A növényalkalmazást jelentősen befolyásolja a térség eredeti vegetációja, mely itt az ártéri puha-, illetve keményfás ligeterdő, kisebb mértékben pedig a cseres tölgyes társulás. Tehát ezen társulások jellemző növényeit és azok fajtáit célszerű telepítenünk. A ligeterdei fajok közül a fehér fűz (*Salix alba*) és a fekete nyár (*Populus nigra*) a legjellemzőbbek, azonban ezek leginkább parkokba, folyó menti területekre javasolhatók. Leggyakoribb fajtáik a szomorúfűz (*Salix alba 'Tristis'*) és a jegenye nyár (*Populus nigra 'Italica'*), melyek igazán karakteresek. Jól alkalmazható parkokban a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) és a csertölgy (*Quercus cerris*), illetve a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) is, melynek legnépszerűbb fajtája az oszlopos *'Fastigiata'*. Hársak közül a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és az ezüst hárs (*Tilia tomentosa*) fordul elő ezekben a társulásokban, nagy előnyük a kedvező várostűrésük. A *cordata* fajtái közül gyakran és széles körben telepített a *'Greenspire'* és *'Greenglobe'*, melyek akár utcafásításra is alkalmasak, de nem feledkezhetünk meg a *'Szent István'* fajtáról sem.

Ezüsthársak köréből a *'Szeleste'*, a *'Teri'* és a *'Zentai Ezüst'* emelendő ki, melyek kisméretűek, szabályos kúpos koronával rendelkeznek és kiválók utcai sorfának, ugyanakkor kerti viszonyok között is megállják helyüket. Juharok közül a mezei juhar (*Acer campestre*) *'Elsrijk'* fajtája javasolható bátran. Közepes növekedésű, jól bírja a szennyezett városi levegőt, utca sorfának kiváló, ellenálló, akár sövény is nevelhető belőle. Ajánlható a kétbibés galagonya (*Crataegus laevigata*) is, melynek *'Paul's Scarlet'* fajtája rendkívül impozáns és ellenálló. Kőrisek közül kiemelendő a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*) és a magas kőris (*Fraxinus excelsior*), melyek ugyancsak szerves részei a társulásoknak. Keskenylevelű kőrisek közül azonban nem csak a *pannonica* jelentős kertészetileg, hanem a *'Raywood'* fajta is, mely lilás pirosas őszi lombszínével az utcák díszé lehet. A magas kőriseknek pedig a kompaktabb fajtáit – úgy mint a *'Nana'* és a *'Pendula'* – bátran alkalmazhatjuk kertekben is, míg nagytermetű változatai, a *'Westhof's Glorie'* és *'Althena'* parkokba telepíthetők.

Ligeterdei cserjefajok közül több fűzféle is javasolható a kertekbe. Ilyenek például a csigolyafűz (*Salix purpurea*) kisméretű, látványos fajtái, a 'Nana' és a 'Gracilis', de a nyirkos talajokat kedvelő kecskefűz (*Salix caprea*) különleges fajtája, a csüngő habitusú 'Kilmarnock', valamint a keskenylevelű parti fűz (*Salix eleagnos* 'Angustifolia') is a házikertek ékessége lehet. Jellegzetes társulásalkotó a kányabangita (*Viburnum opulus*) is, melynek 'Roseum' fajtája labdaszerű, gyönyörű virágzataival díszít, a 'Compactum' előnye pedig kis méretében rejlik. Sövénynek ajánlható a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*), mely igénytelen, ellenálló és jól alakítható.

Az intenzív fenntartású kertekben bátran megjelenhetnek olyan vízarchitektúrák, mint a tó vagy a csobogó, akár sziklakerttel kombinálva, hiszen hegyvidéki területről beszélünk. Fontos, azonban, hogy kőhasználat terén a helyben megtalálható riolittufát részesítsük előnyben. A sziklakert növényanyagát elhelyezése határozza meg, árnyékos helyeken megjelenhetnek benne pl. meténgfélék (*Vinca sp.*), vagy éppen az árnyékliliom (*Hosta plantaginea*) elsősorban vízarchitektúrával kombinált sziklakertekben, napos fekvésbe pedig választhatók pl. sásfélék (*Carex sp.*). Kerti tóba telepíthető pl. fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*), sulyom (*Trapa natans*), alacsony vízborítottságú részeire pedig kerülhet többek között sárga nőszirm (*Iris pseudacorus*), gyékény (*Typha sp.*), mocsári gölyahír (*Caltha palustris*). Mindezekon túl évelőfoltokat és egynyári virágfelületeket is bátran kialakíthatunk akár az előkertekben, akár közterületeken.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a cserép, nád, természetes pala tetőhéjalás javasolt.

Terek burkolásához javasolt a beton helyett a térkő használata.

Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A település nép építészeti hagyományait a fellelhető régi házak alapján tudjuk beazonosítani. A magyar parasztházak tornácos kialakítása általános jelenség, de minden térségnek van egyedi ismérve. Csanádpalotán a tornácok oszlopai nagyrészt nem fából készültek, hanem falazottak égetett téglából. Keresztmetszetük lehet négyzetes vagy kör alaprajzú is.

A képek a településen készültek. Példák a nép parasztház típusokra. Sok épület erősen felújításra szorul, de még így is őrzik az építészeti értéket.

AJTÓK, ABLAKOK

A képen látható példák javaslatok a falu utcaképehez illeszkedő kapukra és nyílászáró megoldásokra.

Ajánlott elsősorban a fa ablak és ajtó beépítése. Színvilágában lehet fehér, barna vagy esetleg sötétzöld.

A képek nem a településen készültek.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A lakóházak közül fennmaradt néhány hagyományos épület a XX.század elejéről, melyek településképi szempontból értéket képviselnek. A faluban meglévő épületállomány alapján megállapítható hogy a régi népi jellegű házak homlokzat kialakítására a fehér vagy világos színű vakolat a jellemző. Az utca felőli homlokzaton két hagyományos osztású fa ablak van zsalugáttal. Az oromzaton általában visszafogott díszítő motívumok, melyek színben eltérnek a homlokzat alap színétől.

A településen fellelhető tájház, de építészeti értékét képviselő épületeket érdemes hagyományörző jellel felújítani.

UTCÁK, TEREK

Csanádpalota nagyon szép és rendezett utca képet mutat. Centruma a Kelemen László tér. Szent István utca és a Rákóczi utca kereszteződésében helyezkedik el. Itt található a Polgármesteri hivatal és a Római katolikus templom.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részeken a hagyományos cégek elhelyezése javasolt.

A színes, nagyméretű molinók és reklámtáblák kerülendők.

IMPRESSZUM

CSANÁDPALOTA VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

Csanádpalota honlapcíme: www.csanadpalota.hu

Csanádpalota e-mail címe: nyergesne.kovacs.erzsebet@csanadpalota.hu

Csanádpalota postai címe: 6913 Csanádpalota, Kelemen László tér 10.

Telefon: +36 62/263-001

Polgármester: Nyergesné Kovács Erzsébet

Főpítész: Farkas István

Főépítész e-mail címe: csanadpalota@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Farkas István, Körösi Emese Edit, Bujáki Bence

SZÖVEG: Körösi Emese Edit, Bujáki Bence

FOTÓ: Farkas István, Sárdi Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Farkas István, Körösi Emese Edit, Kovács Krisztián

Csanádpalota, 2017. október 25.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amelyek a település arculatát, karakterét kedvező irányba módosíthatják.

A kézikönyvben kerülendő példaként szereplő képek nem a településen készültek.